

A JOGI SZEMÉLYEKSEL KAPCSOLATOS EGYES ELJÁRÁSOK

- A Polgári Törvénykönyv Második Könyve a természetes személyeket, míg a Harmadik könyv a jogi személyek szabályozását tartalmazza.
- A magyar jogi szabályozás polgári jogi jogviszonyok alanyaiként ismeri el – a természetes személyek mellett – a jogi személyeket is.
- A jogi személyeket polgári jogi jogviszonyokban jogok illethetik meg és kötelezettségek terhelhetik.
- A természetüknél fogva csak az emberhez kapcsolható jogok értelemszerűen a jogi személyt nem illethetik meg, ezek a jogképességük természetes korlátai. Ugyanakkor bizonyos személyiségi jogok – a törvény által szabályozva – megilletik őket.
- A magyar jogtudományban Moór Gyula, Szászy-Schwarz Gusztáv és Kauser Lipót után Sárközy Tamás (1940–2020) jogászprofesszor nevéhez fűződik a jogi személyek, és a nem természetes személyi körbe sorolható jogalanyok átfogó, új megközelítése, amelynek máig tartó hatása van a jogalkotásra.

A kormány [T/11916.](#) számon nyújtotta be a jogi személyekkel kapcsolatos egyes bírósági eljárásokról és a végelszámolásról szóló törvényjavaslatát. Az Infojegyzet a korábbi jogi gyakorlat egyes elemeinek bemutatását szolgálja.

A jogi személyek nyilvántartása és a nyilvántartási eljárás

A törvényjavaslat alapvetően a jogi személyekkel kapcsolatos egyes bírósági eljárások és a végelszámolás szabályait kívánja szabályozni. A bírósági nyilvántartás-vezetés helyett a hatósági nyilvántartás irányába való elmozdulás miatt a bíróságok ellenőrző funkciója a törvényességi felügyeleti eljárásokra irányítható. Emellett a javaslat szükségesnek látja a [2006. évi V. törvény](#) (Ctv.) és a [2011. évi CLXXXI. törvény](#) (Cnytv.) hatálya alá tartozó jogalanyokra vonatkozó egységes eljárási szabályok kialakítását.

A "Magyarország versenyképességének javítása érdekében egyes törvények módosításáról" szóló, [T/11922.](#) számú törvényjavaslat kezdeményezi, hogy a jogi személyek nyilvántartásáról és nyilvántartási eljárásáról szóló [2021. évi XCII. törvény](#) (a továbbiakban: Nytv.) ne lépjen hatályba 2026. január 1-jén

A JOGI SZEMÉLYEK JOGI SZABÁLYOZÁSA

A [2013. évi V. törvény](#) a Polgári Törvénykönyvről (továbbiakban: Ptk.) Harmadik Könyve (3:1–3:406. §) a természetes személyek mellett a jogi személyeket is elismeri jogviszonyok alanyaiként, azaz polgári jogi jogviszonyokban jogok illethetik meg és kötelezettségek terhelhetik őket. A törvény érvényesíti a jogi személyek abszolút jogképességének elvét. A jogképességnek csak olyan természetes korlátai vannak, amelyek természetüknél fogva csak az emberhez kapcsolhatóak. A Ptk. elkülöníti egymástól a természetes (lásd: Második Könyv) és a jogi személyek (Harmadik Könyv) szabályozását. A jogi személyekre vonatkozó közös szabályok 3:1–3:62. § meglehetősen részletesek, majd következik az öt alaptípus, amelyek:

- az egyesület,
- a gazdasági társaság,
- a szövetkezet,
- az egyesülés,
- az alapítvány.

Jogi személyt csak a törvényben meghatározott e típusokban lehet létrehozni (típuskényszer). A törvény meghatározza a jogi személy általános kritériumait, de az általános részi szabályok az egyes jogi személytípusoknál nem minden esetben alkalmazandóak.

TÖRVÉNYESSÉGI FELÜGYELET

A törvényességi felügyeleti eljárás polgári nemperes eljárás, célja a törvényes működés kikényszerítése.

Az Alkotmánybíróság meghatározása szerint a törvényességi felügyelettel *"az állam biztosítja, hogy az ezáltal érintett jogalanyok jogaik gyakorlása és kötelezettségeik teljesítése során a jogszabályokban foglaltaknak megfelelően járjanak el, működésük feleljen meg a hatályos jogszabályok előírásainak. A jogalkotó azzal, hogy e jogalanyok meghatározott eljárásait a törvényességi felügyelet hatálya alá tartozónak rendelte, a jogalanyok magánjogi viszonyait a közérdek adott viszonyokbani fontosságára tekintettel, és érvényre juttatása érdekében közjogilag is relevánssá változtatta."* ([30/1994. \(V. 20.\) AB határozat](#))

A [Polgári Törvénykönyv 3:34. §-a](#) rögzíti, hogy a jogi személyek feletti általános törvényességi felügyeletet a jogi személyt nyilvántartó bíróság látja el. (Korábban egyes jogi személyek felett az ügyészség, míg mások felett a nyilvántartó bíróság gyakorolta a felügyeletet.)

E jogkör – az esetleges párhuzamosságot elkerülendő – nem terjed ki olyan ügyekre, amelyekben más bírósági vagy közigazgatási hatóság eljárásnak van helye.

A felügyelet nem irányulhat a jogi személy döntéseinek gazdaságossági, célszerűségi szempontból való felülvizsgálatára. A nyilvántartó bíróság hatásköre akár a jogi személy megszüntetéséig is terjedhet.

A hatályba nem lépő 2021. évi XCII. törvény 106–128. §-a a célok megfogalmazásakor a nyilvántartás közhitelességének biztosítását és a szervezetek törvényes működésének kikényszerítését emelte ki, amelyben a törvényességi felügyeleti intézkedés csak eszköz lenne.

A [2016. évi CXXX. törvény](#) a polgári perrendtartásról (a továbbiakban: Pp.) jogi személyek alapításával és törvényes működésével kapcsolatos perek körébe sorolja a cégnek nem minő-

sülő szervezetek ellen a törvényességi felügyeletet, törvényességi ellenőrzést gyakorló szerv által indított pert (7. §).

A cégnek minősülő jogi személyek törvényességi felügyelete

A Ptk.-n túlmenően a részletes szabályokat és az eljárási szabályokat a cégnek minősülő jogi személyekre vonatkozóan a cégtörvény, azaz a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló [2006. évi V. törvény](#) (a továbbiakban: Ctv.) VI. fejezete tartalmazza, míg a különleges törvényességi felügyeleti eljárásokat a VII. fejezet.

A törvényességi felügyelet két fő célja, hogy a cégbíróság biztosítsa a cégnyilvántartás közhitelességét, valamint a cégek törvényes működését.

A Ctv. VII. Fejezetében (Ctv. 85–93. §) az általánostól eltérő, ún. „különleges” törvényességi felügyeleti eljárás szabályai találhatók.

Az [Országos Bírósági Hivatal elnökének 2023. évi beszámolója](#) szerint 2023-ban 257 132 db cégbejegyzési és változásbejegyzési kérelem, míg cégtörvényességi eljárás megindítása iránt 32 399 db kérelem érkezett.

ELEKTRONIKUS ELJÁRÁS

A gazdasági társaságok esetében a törvényességi felügyeleti eljárásra a cégbíróság jogosult azokban az esetekben, ha a cégjegyzék törvénytört adatot tartalmaz, vagy ha a társaság megsérti a jogszabályok vagy a létesítő okirat rendelkezéseit.

A [Ctv.](#) 128. §-ának e) pontjában foglalt felhatalmazás alapján megalkotott, az *elektronikus cégbejegyzési eljárás és cégnyilvántartás egyes kérdéseiről* szóló [24/2006. \(V. 18.\) IM rendelet](#) a 10/A és 10/B szakaszaiban szabályozza az elektronikus törvényességi felügyeleti eljárás szabályait.

Az elektronikus űrlap letölthető mintája a Céginformációs Szolgálat [honlapján érhető el](#).

VÉGELSZÁMOLÁS

A végelszámolás eljárási szabályait, illetve a kapcsolódó eljárásokat a [Ctv. VIII. fejezete](#) (94–115. §) tartalmazza, különösen a cégek és a nyilvántartó bíróság kapcsolatát, az eljárásban résztvevők (úgy mint a cég és tagjai, a végelszámoló, a hitelezők, a cégbíróság) jogkörét szabályozza.

A végelszámolás alkalmazhatóság és ismérvei:

- cégjegyzékbe bejegyzett cég jogutód nélküli megszűnésekor alkalmazható,
- a cég nem fizetéseképtelen a megszűnéskor,
- az eljárásra a cég legfőbb szervének elhatározása alapján kerülhet sor,
- az eljárás során a cég a hitelezőivel, illetve a tagok egymással elszámolnak.

A végelszámolással kapcsolatos cégbíróági eljárásokra az e törvény által nem szabályozott kérdésekben az alábbi törvényeket kell alkalmazni:

- a [Pp.](#) szabályait, a nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel;
- a *bíróági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bíróági nemperes eljárásokról* szóló [2017. évi CXVIII. törvényt](#), amennyiben a Ctv. eltérően nem rendelkezik.

A nemperes eljárásokban a cég székhelye szerinti cégbíróság, a Ctv. VIII. fejezetébe foglalt peres eljárásokban pedig a cég székhelye szerint illetékes törvényszék jár el.

Egy esetleges felszámolás elrendelésével a folyamatban lévő végelszámolás megszűnik.

A végelszámolás kezdő időpontjában a cégvezető tisztségviselőjének megbízatása megszűnik. A végelszámolás kezdő időpontjától a cég önálló képviseleti joggal rendelkező vezető tisztségviselőjének a végelszámoló minősül, ugyanakkor a legfőbb szerv a végelszámolás folyamata alatt elhatározhatja a végelszámolás megszüntetését és a cég működésének folytatását.

A [2011. évi CLXXV. törvény](#) az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról (továbbiakban: Civiltv.) 9–9/J. §-a a Ctv. végelszámolás és a kényszer-végelszámolás szabályait a civil szervezetek körében áttűtette a Civil tv.-be. Az eljárás rendje leegyszerűsödött, ezáltal gyorsabbá vált.

Az egységes végelszámolási törvény

Egységes, önálló végelszámolási törvényt több jogtudós és jogalkalmazó is szorgalmaz (Török Gábor 2015).

Egyes vélemények szerint a Civiltv. ilyen jellegű szabályozása sem indokolt, mert párhuzamosságokat eredményez. Kezelhetőbb lenne, ha egy jogszabály foglalná magába a különböző típusú jogi személyekkel kapcsolatos eljárásokat. Ugyanakkor, az egységes törvény mellett a Ptk. Harmadik Könyvének felülvizsgálata is indokolt lenne (Török Tamás 2016).

A KIZÁRÁS IRÁNT INDÍTOTT PER

A [Ptk. 3:107-108 §-a](#) alapján a gazdasági társaság tagja kizárható a társaságból, ha feltehető, hogy a bent maradása a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyeztetné. Az eljárás a társaság által indított kereset alapján, bírósági határozattal történik, a kizárás esetén a tag tagsági jogviszonya megszűnik.

A bíróság a mérlegelés során egy jövőben feltehetőleg bekövetkező állapotot előz meg, a kizárandó tag korábbi magatartási eseményeit vizsgálva, amelyből megállapítható, hogy a tag jövőbeni magatartása nagymértékben veszélyezteti a társaság céljainak elérését. A döntést több irányadó bírósági határozat megalapozhatja (EBH2001. 447., PJD2018. 18.).

A tag kizárása iránti kereset megindításához a társaság legfőbb szervének az összes tag legalább háromnegyedes szótöbbségével meghozott, a kizárás okát megjelölő határozata szükséges. Az érintett tag ebben a kérdésben nem szavazhat.

2014 óta a tag kizárása iránti per a gazdasági társaság és a szövetkezeti tag tagsági jogviszonya megszűnésének egyik esete a [Ctv.ben](#) (71/A. §).

A Ctv. szerint a tag kizárása iránti perben hozott jogerős ítélet ellen sem felülvizsgálatnak, sem perújításnak nincs helye. Az elsőfokú ítélet fellebbezéssel támadható meg, amelynek határideje a határozat közlésétől számított tizenöt nap (Pp. 365. § (6)).

A jelenleg nem hatályos 2021. évi XCII. törvény 151. §-a a Ctv.-vel egyezően tartalmazza a gazdasági társaság és a szövetkezet tagjának kizárása iránti per szabályait.

A [Pp.](#) a jogi személyek alapításával és törvényes működésével kapcsolatos perek körébe sorolja a gazdasági társaság és a szövetkezet tagjainak kizárása iránti pert (7. §).

Források:

- [2013. évi V. törvény](#) a Polgári Törvénykönyvről
- [2021. évi XCII. törvény](#) a jogi személyek nyilvántartásáról és a nyilvántartási eljárásról (nincs hatályban!)
- [2006. évi V. törvény](#) a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról
- Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez – Gárdos Péter, Vékás Lajos (szerk.). Budapest, Új Jogtár, Wolters Kluwer, 2024.
- Bánki-Horváth Mária – Bodor Mária Zsuzsanna: Nagykommentár a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvényhez – Új Jogtár, Wolters Kluwer, 2023.
- Vezekényi Ursula: Nagykommentár a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvényhez – Új Jogtár, Wolters Kluwer, 2023
- Polgári jog: a jogi személy – Boóc Ádám [et al.], Gadó Gábor (szerk.). 4. átdolg. kiad. Budapest, HVG-ORAC, 2021.
- Gál Judit: Nyilvántartási rendszerek új utakon - a jogi személyek nyilvántartásáról – Gazdaság és Jog, 2023. 1–2.
- Sárközy Tamás: A jogi személyek státusnyilvántartásának fejlesztéséről – Magyar Jog, 2015. 4.
- Szabó Éva: A végelszámolás cégjogi sajátosságai és a bírói gyakorlat – Gazdaság és Jog, 2024. 5–6.
- Török Tamás: Az egységes végelszámolási törvényben szabályozandó alapvető jogkérdések – In: Tanulmányok a gazdasági jog, a pénzügyek és a számvitel köréből: kutatások a Budapesti Corvinus Egyetemen. Budapest, HVG-ORAC, 2016. 278–310. oldal
- Török Gábor: Végelszámolás - talán a helyére kerül? – Gazdaság és Jog, 2015. 12.